

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Kans in Taal: de KiT

De Nederlandse woordenschat vergroten via de thuistaal. Voor basisschoolleerkrachten

Blikslager, D.; Prent, M.; van Roekel, M.; de Boer, E.; Zijlstra, H.; Gaikhorst, L.

Publication date

2022

Document Version

Final published version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Blikslager, D., Prent, M., van Roekel, M., de Boer, E., Zijlstra, H., & Gaikhorst, L. (2022). *Kans in Taal: de KiT: De Nederlandse woordenschat vergroten via de thuistaal. Voor basisschoolleerkrachten*. Werkplaats Onderwijsonderzoek Amsterdam. <https://www.platformsameneronderzoeken.nl/kennisbank/kans-in-taal-de-kit-de-nederlandse-woordenschat-vergroten-via-de-thuistaal/>

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Kans in Taal: de KiT De Nederlandse woordenschat vergroten via de thuis taal

voor basisschoolleerkrachten

Dieneke Blikslager, Marjan Prent, Marije van Roekel
Els de Boer, Haytske Zijlstra en Lisa Gaikhorst
woa.kohnstamminstituut.nl

WOA

werkplaats
onderwijsonderzoek
amsterdam

NR

NATIONAAL REGIEORGaan
ONDERWIJSONDERZOEK

Kans in Taal: de KiT De Nederlandse woordenschat vergroten via de thuis taal

voor basisschoolleerkrachten

Dieneke Blikslager, Marjan Prent, Marije van Roekel
Els de Boer, Haytske Zijlstra en Lisa Gaikhorst
woa.kohnstaminstituut.nl

WOA \ werkp
plaats
onderwijs
onderzoek
amsterdam

NR © **NATIONAAL REGIEORGAAN
ONDERWIJS ONDERZOEK**

Inhoud

Inleiding	6
1. Waarom is een (meer)talige aanpak van belang?	8
2. Hoe werkt Kans in Taal?	11
3. Essentiële randvoorwaarden voor succes	15
4. Werken met Kans in Taal op basisschool Polygoon Almere	21
5. Lesmaterialen van de KiT	25
6. Meer weten over meertaligheid en meertalige aanpakken in het onderwijs?	27

Inleiding

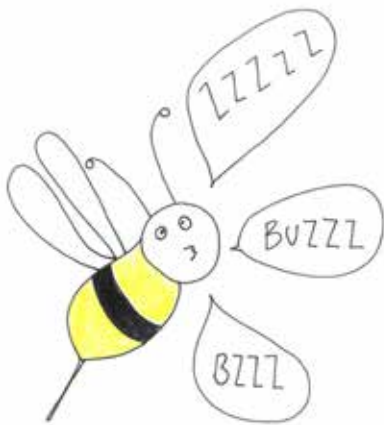
In de huidige diverse Nederlandse samenleving spreken veel kinderen thuis een andere taal dan het Nederlands. Leerlingen die het Nederlands niet als thuistaal hebben of leerlingen uit een taalarme omgeving moeten op school kennis opdoen in een taal die ze nog aan het leren zijn. Hierdoor kost het meer moeite om conceptbegrip op te doen van belangrijke begrippen op school in de Nederlandse taal. Een manier om dit conceptbegrip te bevorderen heet 'translanguaging'. Dat wil zeggen dat je bij het aanleren van nieuwe concepten in de schooltaal voortbouwt op wat de leerling al weet vanuit de thuistaal.

In de Werkplaats Onderwijsonderzoek Amsterdam (WOA) hebben leerkrachten en directies van verschillende basisscholen in samenwerking met onderzoekers een meertalige aanpak ontwikkeld, die is gebaseerd op de theorie van translanguaging. Deze aanpak heet 'Kans in Taal'. Het is een aanpak waarbij kinderen woorden die op school worden aangeboden (binnen de taal- en rekenmethode) thuis met hun ouders, in hun voorkeurstaal bespreken en er actief, maar op een laagdrempelige manier mee aan de slag gaan. In drie opeenvolgende jaren is deze aanpak vormgegeven en onderzocht in de praktijk. Het blijkt dat de aanpak verschillende positieve (ervaren) effecten heeft op de ontwikkeling van leerlingen, zowel op hun schoolse prestaties als op sociale aspecten, zoals welbevinden, motivatie en zelfvertrouwen.

Deze praktijkpublicatie beschrijft de aanpak 'Kans in Taal', inclusief de theoretische onderbouwing, randvoorwaarden voor succes en voorbeeld-

Bron foto: De Pionier

materialen. Zo kunnen ook andere scholen en leerkrachten met de aanpak aan de slag gaan. De aanpak kan worden ingezet in alle typen onderwijs en bij elke taal- en rekenmethode. De aanpak is van belang voor leerlingen die thuis een andere taal spreken dan het Nederlands, maar is ook relevant voor taalstimulering van leerlingen met Nederlands als eerste taal.

Leeswijzer

Hoofdstuk 1 schetst de theoretische achtergrond van de meertalige aanpak.

Hoofdstuk 2 beschrijft de aanpak Kans in Taal.

Hoofdstuk 3 geeft een checklist voor de randvoorwaarden.

Hoofdstuk 4 beschrijft de ervaringen met de meertalige aanpak op een basisschool.

Hoofdstuk 5 geeft voorbeelden van de ontwikkelde materialen.

Hoofdstuk 6 presenteert bronnen die meer informatie geven over meertaligheid en meertalige aanpakken in het onderwijs.

Bron illustraties 'de meertalige kat en bij': Sint Janschool

Wil je meer informatie of een advies over dit thema?

Dan kun je een afspraak maken met UvA-onderzoekers Haytske Zijlstra (a.h.zijlstra@uva.nl) en/of Lisa Gaikhorst (l.gaikhorst@uva.nl) of met leerkracht en adjunct-directeur Dieneke Bliklager (d.bliklager@askoscholen.nl).

De KiT is samengesteld door het themateam Taal, in het NRO-project Werkplaats Gelijke Kansen (WOA). Projectnummer: Projectnummer: 40.5.19660.101. Voor meer informatie over het project, zie: <https://woa.kohnstamminstituut.nl/onze-projecten/gelijke-onderwijskansen/>

Leden van het themateam zijn:

Dieneke Bliklager (St. Jan, Amsterdam)

Marjan Prent (Polygoon, Almere)

Marije van Roekel (De Dapper, Amsterdam)

Els de Boer (De Pionier, Wormerveer)

Haytske Zijlstra (Universiteit van Amsterdam)

Lisa Gaikhorst (Universiteit van Amsterdam)

1. Waarom is een (meer)talige aanpak van belang?

Gelijke kansen bevorderen in het onderwijs door een (meer)talige aanpak

In de huidige, diverse, Nederlandse samenleving spreken veel kinderen thuis een andere taal dan het Nederlands. De KiT richt zich vooral op leerlingen die thuis een andere taal spreken dan het Nederlands, maar de aanpak is ook relevant voor het bevorderen van de taal van leerlingen met Nederlands als eerste taal. Denk hierbij aan leerlingen die om welke reden dan ook moeite hebben met de Nederlandse schooltaal.

Er komt de laatste jaren steeds meer aandacht voor het verbeteren van het taalonderwijs aan meertalige leerlingen. Maar: hoe pak je dat als school precies aan? Wat is een goede manier om de verschillende thuistalen van leerlingen te benutten in je onderwijs? En wat zijn essentiële randvoorwaarden voor succes? De inzichten zijn gebaseerd op een driejarig onderzoek naar gelijke onderwijskansen binnen de Werkplaats Onderwijsonderzoek Amsterdam (WOA). Er is een meertalige aanpak 'Kans in Taal' (de KiT) ontwikkeld en onderzocht in de praktijk (zie hoofdstuk 2). De KiT kan worden ingezet in alle

typen onderwijs en bij elke taal- en rekenmethode. De KiT richt zich op groep 3, maar kan ook worden toegepast in andere groepen op de basisschool.

Meertaligheid: waarom is het belangrijk om daar aandacht voor te hebben?

Leerlingen die het Nederlands niet als thuistaal hebben of leerlingen uit een taalarme omgeving moeten op school kennis opdoen in een taal die ze nog aan het leren zijn. Deze leerlingen hebben bijvoorbeeld weinig conceptbegrip van begrippen, zoals deksel, maaltijd, dichtbij, meer of minder. Een leerling uit Eritrea bijvoorbeeld die thuis geen bestek gebruikt, kent het begrip bestek niet. En als meertalige kinderen een concept al wel in hun thuistaal hebben ontwikkeld, missen ze vaak het Nederlandse label nog. Er zijn vele vormen en tussenvormen mogelijk. Echter, in alle gevallen geldt dat we de kennis en vaardigheden die leerlingen in hun eigen taal hebben opgedaan kunnen benutten.

Door de thuistaal van meertalige leerlingen mee te nemen in het onderwijs, kunnen hun cognitieve prestaties en sociaal-affectieve betrokkenheid op

school vergroten. Uit onderzoek komt naar voren dat het waarden en benutten van de meertalige achtergronden van kinderen en hun ouders een positief effect kan hebben op het welbevinden, het zelfvertrouwen en de schoolse ontwikkeling van kinderen^{1,2,3,4}.

De meertalige aanpak die wij hebben ontwikkeld is gericht op het benutten van de thuistaal door de taal- en rekenconcepten in de schooltaal te laten gebruiken in de thuissituatie. Concepten en vaardigheden die ontwikkeld worden in de eerste taal worden overgedragen naar een tweede taal door middel van een zogenaamde 'gemeenschappelijke onderliggende vaardigheid'. In andere woorden: als het kind de ene taal ontwikkelt, heeft dat een positief effect op de ontwikkeling van de andere taal. Een kind dat in zijn thuistaal al concepten heeft geleerd (zoals erbij of eraf) kan deze makkelijker toepassen in de nieuwe taal. Hier ligt dus een belangrijke kans om onderwijsongelijkheid te bestrijden.

Wat zijn de kernprincipes van een meertalige aanpak?

Een manier om de thuishalen van kinderen een plek te geven in het onderwijs heet 'translanguaging'. Translanguaging bouwt voort op wat de leerling al weet vanuit de thuistaal om het aanleren van nieuwe concepten in de

schooltaal te bevorderen. Als een leerling in zijn eigen taal al goed kan tellen, dan kan dit het tellen in het Nederlands stimuleren. Ook kunnen ouders schoolbegrippen uitleggen in hun thuistaal, als ze deze begrippen expliciet aangereikt krijgen. Het onderliggende kernprincipe is dus dat de ene taal de andere taal versterkt⁵. In de onderwijspraktijk betekent dit dat leerlingen de mogelijkheid krijgen om in de interactie met medeleerlingen en/of de leerkracht hun eigen thuistaal te gebruiken. Maar: hoe pak je dat aan?

In de Werkplaats Onderwijsonderzoek Amsterdam (WOA) hebben leerkrachten en directies van verschillende basisscholen in samenwerking met onderzoekers een meertalige aanpak ontwikkeld, waar ook andere scholen en leerkrachten mee aan de slag kunnen. In hoofdstuk 2 wordt de aanpak uitgebreid beschreven. Het gaat om een aanpak waarbij kinderen woorden die op school worden aangeboden (binnen de taal- en rekenmethode) thuis met hun ouders, in hun voorkeurstaal bespreken en er actief, maar op een laagdrempelige manier mee aan de slag gaan. De aanpak zet in op samenwerking met ouders. Voor kinderen is een goede samenwerking tussen leerkrachten en ouders belangrijk. Wanneer ouders het gevoel hebben dat ze een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de schoolprestaties van hun kind (ook wel 'Sense of Agency' genoemd) draagt dit bij aan een succesvolle schoolloopbaan,

1 Agirdag, O., & Kambel, E. (2018).

2 Avermaet, P. van. (2015).

3 Kuiken, F., & Muysken, P. (2009).

4 Blom et al., (2019).

5 Duarte, J. (2020).

en aan het verminderen van kansenongelijkheid⁶. Ook deelnemers van de WOA rapporteren positieve ervaringen van ouders:

“Maar er wordt ook gezegd: ‘Joh heb het er ook lekker over in het Koerdisch, want het is goed, sterker nog je helpt je kind ermee’, dus je kan net zoveel als elke andere ouder. En heel veel ouders die ik daarover spreek zeggen: ‘Ik dacht dat ik mijn kind nooit kon helpen, maar dat kan ik dus wel’.”

(Citaat leerkracht over ouders die deelnemen aan de meertalige aanpak)

De meertalige aanpak die binnen de WOA is ontwikkeld, laat verschillende positieve (ervaren) effecten zien op de ontwikkeling van leerlingen, zowel op hun schoolse prestaties (toetsen) als op sociale aspecten (interviews). In dit onderzoek zijn er een voormeting en een nameting afgenomen op de experimentele scholen die de aanpak gebruikten en op controlescholen met een vergelijkbare leerlingenpopulatie. Hieruit blijkt dat de rekenprestaties van leerlingen van de experimentele scholen significant zijn toegenomen. Dit is te verklaren door het feit dat er verschillende rekenbegrippen zijn aangeboden, bijvoorbeeld rechthoek, eraf of evenveel. Verder ervaren ouders, leerkrachten en leerlingen positieve effecten op de woordenschat. Ook ervaren leerkrachten, ouders en leerlingen

andere positieve opbrengsten van de aanpak, zoals een toegenomen welbevinden, motivatie en zelfvertrouwen.

“Als je maanden achtereen niet begrijpt wat ze allemaal zeggen, dan kan ik me voorstellen dat het plezier om naar school te gaan dan ook wellicht vermindert.”

(Citaat van een ouder over de aanpak)

“Dus als je de wereld om je heen steeds beter gaat begrijpen en je steeds beter gaat kunnen uitdrukken, dat je je dan dus ook zekerder voelt van jezelf (...).”

(Citaat van een ouder over de aanpak)

“Als we dit doen dan leer je wel steeds meer lastige woorden, daar leer je meer van.”“En dat we weten wat het betekent.”

(Citaat van twee groep 3 leerlingen over de aanpak)

6 Siraj, I., & Mayo, A. (2014).

2. Hoe werkt Kans in Taal?

Hieronder lees je meer over de meertalige aanpak 'Kans in Taal'. Wanneer kun je het toepassen? Hoe kun je het inzetten? Hoe bepaal je de inhoud? De KiT is in te zetten in alle typen onderwijs en bij elke taal- en rekenmethode. Wij hebben ons gericht op groep 3, omdat leerlingen dan de belangrijke start maken met het aanvankelijk leesproces. Natuurlijk is het mogelijk, en zelfs krachtig, om al in groep 1 en 2 met de aanpak te starten en voort te zetten in groep 4 tot en met 8.

De versterking van taal- en rekenbegrippen in groep 3

Wanneer is de KiT geschikt voor jouw school?

- ✔ Als je de schooltaal en woordenschat van leerlingen wilt vergroten.
- ✔ Als je de educatieve participatie van ouders/verzorgers wilt vergroten.
- ✔ Als je de onderwijskansen van leerlingen wilt vergroten.
- ✔ Als je de meertalige vaardigheden van leerlingen beter wilt benutten.

De uitgangspunten van de KiT

- ✔ Samenwerking tussen ouders/verzorgers en de school door thuis over taal- en rekenbegrippen te praten, waardoor de ontwikkeling van de schooltaal van alle kinderen wordt versterkt.
- ✔ Goede ontwikkeling in de thuistaal helpt de ontwikkeling in de schooltaal.

Hoe ziet de KiT eruit?

De leerkrachten van groep 3 geven de leerlingen iedere maand plaatjes mee naar huis. Deze plaatjes gaan over actuele themawoorden en rekenbegrippen. In een informatiebrief wordt uitgelegd hoe ouders/verzorgers deze woorden thuis in de thuistaal kunnen bespreken. In hoofdstuk 5 is een voorbeeld van de aanpak opgenomen, inclusief materiaal. Het materiaal is methodeonafhankelijk en dus toepasbaar op alle scholen. De inhoud kan worden aangepast aan de behoefte.

Voor het uittesten van de aanpak zijn begrippen gebruikt uit de taalleesmethode Veilig Lerende Lezen en de rekenmethode Getal & Ruimte. Natuurlijk hebben andere methoden vergelijkbare thema's en begrippen. Het materiaal in hoofdstuk 5 geeft een beeld van hoe de aanpak eruit ziet op de scholen die hebben deelgenomen aan het onderzoek naar de meertalige aanpak (KiT). Het is wenselijk dat de aanpak gedurende het hele schooljaar loopt. Bij de start van een nieuwe periode met nieuwe taal- en rekenbegrippen wordt er weer nieuw materiaal aan de kinderen meegegeven. Afhankelijk van het onderwijs en de methode, is dat elke 4 tot 6 weken. Hieronder volgt een kort voorbeeld van het materiaal en de uitleg die aan ouders wordt gegeven. Voor een uitgebreider voorbeeld: zie hoofdstuk 5.

Voorbeeld van een themawoord
Aanbellen

Voorbeeld van een rekenbegrip
Plattegrond

Bron plaatjes:

- 1 <https://www.schoolplaten.com/kleurplaat-aanbellen-i27332.html>
- 2 <https://pixabay.com/illustrations/house-floorplan-aerial-view-4321812/>

Actie school:

1. Bij de start van iedere periode of de kern van de taalmethode (in dit voorbeeld Veilig Leren Lezen) geeft de leerkracht een plaatje van kernwoorden (ankerwoorden) en actuele rekenbegrippen mee naar huis. De ouders/verzorgers krijgen het verzoek om de begrippen gedurende een bepaalde periode herhaaldelijk met hun kind te bespreken in de thuistaal. De manier waarop de school dit met de ouders communiceert kan verschillen, maar het is noodzakelijk om ouders goed over de aanpak te informeren door middel van de volgende activiteiten:
 - a. Organiseer een **startbijeenkomst** waarin de aanpak kort wordt uitgelegd en waarin wordt benadrukt dat er kansen liggen voor de kinderen. Veel ouders denken dat ze hun kinderen alleen iets kunnen leren als dat in het Nederlands gebeurt. Benadruk altijd dat het van belang is dat ze aan de slag gaan in hun eigen thuistaal en dat ze het wekelijks herhalen.
 - b. Geef de ouders **tussentijdse feedback**, bijvoorbeeld tijdens de rapportgesprekken of het inloopkwartier. Bespreek met de ouders de ervaringen met de aanpak, wat ervaren opbrengsten zijn en eventuele punten ter verbetering.
 - c. Informeer de ouders via de (digitale) **communicatiekanalen** van school over de aanpak, wat ouders kunnen verwachten en geef daarbij een korte instructie.
2. De school zorgt ervoor dat er een **aanspreekpunt** is aan wie ouders/verzorgers vragen kunnen stellen over de aanpak.

3. De leerkracht komt **in de klas** terug op de woorden die de kinderen thuis hebben geoefend. Dit kan bijvoorbeeld door een poster te maken van het begrip met de vertaling in de verschillende thuistalen van de kinderen of door materialen van thuis tentoon te stellen. Ook kun je bijvoorbeeld een 'woord van de week' centraal stellen in verschillende talen. Daarbij kun je met de kinderen bijvoorbeeld een gesprek voeren over overeenkomsten en verschillen tussen de woorden. De kinderen zien bijvoorbeeld dat cat en kat op elkaar lijken, maar dat gato (Spaans) en kedi (Turks) veel minder op het woord kat lijken.

Het heeft twee doelen om in de klas terug te komen op de geoefende woorden:

- De kinderen leren van elkaar (plezier en overeenkomsten/verschillen van taal).
 - De leerkracht hoort van de leerlingen of het lukt om thuis in de eigen thuistaal de begrippen te bespreken.
4. De leerkracht **stimuleert ouders/verzorgers** om thuis blijvend aan de slag te gaan met de woorden, bijvoorbeeld door ouders met interesse aan te spreken als ze hun kind naar school brengen. De leerkracht heeft expliciet aan dat hij/zij bereikbaar is voor vragen over het oefenen met de woorden in de thuistaal. Het is aan te raden om regelmatig updates te plaatsen op de communicatiekanalen van school.

Actie ouders/verzorgers:

Ouders/verzorgers bespreken in de thuistaal de plaatjes van de kernwoorden en rekenbegrippen met hun kind gedurende de aangegeven periode. Ouders/verzorgers weten waar ze terecht kunnen met vragen over de (door hen uitgevoerde) aanpak.

Voorbeeld van een begeleidende tekst voor ouders bij de start van de aanpak:

Thuis meedoen

Wij bieden u de mogelijkheid om mee te doen thuis! Uw kind krijgt plaatjes van woorden mee naar huis om deze thuis in uw thuistaal samen te bespreken. Dat kan Nederlands zijn, maar ook Frans, Arabisch, Berbers, Turks, Duits, Engels etc.... Iedere taal is mogelijk.

Het idee hierachter is dat als u thuis deze (schooltaal)woorden in uw thuistaal bespreekt, uw kind bepaalde woorden en begrippen nog beter begrijpt op school. Het rekenen en lezen zou daardoor makkelijker kunnen gaan.

Juf/Meester ...(naam) is de komende maand beschikbaar om u meer informatie te geven over deze manier van samenwerken tussen school en thuis.

Voorbeeld van begeleidende tekst als ouders al meedoen:

Afbeeldingen mee van ankerwoorden en rekenbegrippen

Vandaag krijgt uw kind de afbeeldingen van de ankerwoorden van kern 11 van Veilig Leren Lezen en rekenbegrippen mee naar huis. Net zoals bij Kern 8, 9 en 10 hopen wij dat u samen met uw kind deze woordjes gaat bespreken in uw thuistaal. Dat kan natuurlijk in het Nederlands zijn, maar ook in het Frans, Arabisch, Berbers, Turks, Duits, Engels etc.... Iedere taal is mogelijk.

Het idee hierachter is dat als u thuis deze (schooltaal)woorden bespreekt, uw kind bepaalde woorden en begrippen nog beter begrijpt. Het rekenen en lezen zou daardoor makkelijker kunnen gaan.

3. Essentiële randvoorwaarden voor succes

Checklist met tips en adviezen

Dit hoofdstuk bevat een handige checklist die helpt met (1) een succesvolle en duurzame implementatie van de meertalige aanpak KiT en met (2) het breder vormgeven van (meer) talig onderwijs op school. Beide punten staan met elkaar in verbinding en kunnen dus niet los van elkaar worden gezien. Daarom zijn er in dit hoofdstuk zaken opgenomen die te maken hebben met zowel een goede implementatie van de KiT als met het breder vormgeven van meertalig onderwijs op school. Elke school kiest uiteraard zelf de stappen die worden gezet. De checklist is dan ook zeker niet leidend, maar is puur bedoeld als hulpmiddel voor scholen die meertalig onderwijs (verder) willen ontwikkelen. De checklist is ontworpen op basis van de ervaringen van leerkrachten in de Werkplaats Onderwijsonderzoek Amsterdam.

Onderdeel	Omschrijving	Eigen visie en concrete actiepunten (te formuleren door directeur en voortrekkersteam)	Afgehandeld
Een geïnformeerd en geïnspireerd team	<p>Belang ervan zien en inzet willen tonen</p> <ul style="list-style-type: none"> ✔ Het team ziet de meerwaarde van het verbeteren van de taalvaardigheid van alle leerlingen. ✔ Het team ziet het belang van meertalig onderwijs voor het dagelijks onderwijs. ✔ Het team neemt kennis van de effecten van (meer)talig onderwijs en van de positieve effecten ervan op het welzijn en de prestaties van leerlingen. ✔ Het team onderschrijft het belang van het benutten van de meertaligheid van leerlingen. Elke leerkracht creëert hiervoor kansen in haar/zijn eigen onderwijspraktijk. 	<p>Voorbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✔ Elk schooljaar is er een teambijeenkomst over de taalvaardigheid en meertaligheid van leerlingen, waarin ook het belang van meertalig onderwijs wordt besproken. Doel: het hele team staat achter de aanpak en de missie. ✔ De prestaties op het gebied van (begrijpend)lezen, taal en woordenschat worden bijgehouden en vergeleken. ✔ Ieder schooljaar wordt geëvalueerd hoe de meertalige aanpak werkt voor de leerkrachten en leerlingen. Ook gaan leerkrachten op klassenbezoek. 	<p>Voorbeeld:</p> <p>Datum gepland 25/09/2022</p> <p>LVS en aanvullende toetsen van de specifieke woorden.</p> <p>De IB'er regelt de evaluatie.</p>
Waardering van (meer)taligheid van kinderen	<p>Kennis en overtuiging</p> <p>Voorbeelden van actiepunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✔ Het team verdiept zich in manieren om meertalig onderwijs in te zetten in de praktijk. ✔ Het team bedenkt hoe meertalig onderwijs kan worden verweven in het dagelijks onderwijs. Elk teamlid experimenteert; best practices worden uitgewisseld. ✔ De leerkracht zorgt ervoor dat alle talen een gelijkwaardige status hebben in de klas. ✔ Het team waardeert de thuistaal en de inzet van ouders. 	<p>Voorbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✔ Op basis van de recente literatuur en de onderwijsvisie van de school besluiten wij op welke manieren en op welk niveau wij meertaligheid benutten in de onderwijspraktijk. ✔ Alle leerkrachten voeren deze manieren uit en staan achter deze manier van lesgeven. 	<p>Voorbeeld:</p> <p>Op 20-01-23 is er een studiedag gepland. Leerkrachten zullen dan vertellen op welke manieren ze meertaligheid benutten en over hun ervaringen.</p>

Onderdeel	Omschrijving	Eigen visie en concrete actiepunten (te formuleren door directeur en voortrekkersteam)	Afgehandeld
Nut en noodzaak zien van ouderbetrokkenheid	<p>Ouders betrekken bij onderwijs/ leeractiviteiten</p> <ul style="list-style-type: none"> ✔ Het team weet dat ouderbetrokkenheid een positieve impact heeft op het welzijn en de schoolprestaties van leerlingen. ✔ Het team weet dat het nuttig en noodzakelijk is om ouders te betrekken bij het onderwijs van hun kinderen en creëert daarvoor voortdurend mogelijkheden. ✔ Het team weet dat het belangrijk is dat ouders hun kind ondersteunen en dat het niet uitmaakt in welke taal dit gebeurt. ✔ Leerkrachten stimuleren ouders om met hun kind te communiceren in de taal die zij het best beheersen. ✔ De school is beschikbaar voor vragen van ouders en laat ouders regelmatig weten bij wie ze met vragen terecht kunnen (bijvoorbeeld in inloopkwartiertjes). 		
Schoolbeleid	<p>Gericht op taal(doelen)</p> <ul style="list-style-type: none"> ✔ Taal is een belangrijke pijler bij het opstellen van het schoolbeleid. ✔ Het nut en de noodzaak van meertalig onderwijs wordt schoolbreed onderschreven. ✔ Het team kijkt door een 'meertalige bril' naar het schoolbeleid en buigt zich over de vraag: op welke manier en op welke momenten kunnen wij de visie op meertaligheid uitdragen? 		

Onderdeel	Omschrijving	Eigen visie en concrete actiepunten (te formuleren door directeur en voortrekkersteam)	Afgehandeld
Taalbewust handelen	<p>De leerkracht handelt taalbewust:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ De leerkracht integreert woordenschat in de taallessen, meerdere lessen of in alle lessen, zowel intentioneel als incidenteel. ✓ De leerkracht komt in de les(sen) terug op de opdrachten die leerlingen thuis doen met hun ouders, bijvoorbeeld door een poster op te hangen of leerlingen te laten vertellen over bepaalde begrippen, objecten of illustraties. ✓ De leerkracht weet dat meertaligheid geen vak is, maar een houding en creëert voortdurend kansen om de verschillende talen van leerlingen te betrekken bij het onderwijs. Dit kan klein beginnen door middel van de Kans in Taal aanpak, en erop terug te komen in de les, of door meertaligheid volledig te integreren. 		
Expertise leerkrachten	<p>Kennis over NT2, woordenschat, het betrekken van ouders (en de rol van meertaligheid in deze domeinen)</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Het voortrekkersteam is op de hoogte van de recente literatuur op het gebied van NT2, woordenschatonderwijs en meertaligheid, en informeert het team hierover. ✓ Het team weet hoe meertalig onderwijs kan worden ingezet om de taalvaardigheid van NT2-leerlingen te verbeteren en de woordenschat van leerlingen uit te breiden. ✓ Het team weet hoe je ouders kunt betrekken bij de leeractiviteiten van de leerlingen en hoe je ouders het gevoel kunt geven dat ze iets (kunnen) bijdragen. 		

Onderdeel	Omschrijving	Eigen visie en concrete actiepunten (te formuleren door directeur en voortrekkersteam)	Afgehandeld
Projectleiding	<p>Uren en leiding</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ De directie leidt het project en is er verantwoordelijk voor dat meertalig onderwijs breed wordt gedragen in het team. ✓ De directie onderzoekt welke leerkrachten affiniteit hebben met het onderwerp meertaligheid en/of ouderbetrokkenheid en geeft deze mensen een voortrekkersrol. ✓ Het voortrekkersteam zorgt ervoor dat collega's op de hoogte zijn van de ideeën om ouders te betrekken en dat zij beschikken over de benodigde materialen. Het voortrekkersteam helpt ook bij de uitvoering en informatievoorziening tijdens de interventie. 		
Borging	<p>Afspraken, planning en een krachtige projectleiding</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ De directie en het voortrekkersteam maken, in nauw overleg met de betrokken leerkrachten, afspraken over en een planning voor de aanpak(ken) en zorgen ervoor dat het hele team hiervan op de hoogte is en deze planning volgt. ✓ Er zijn voldoende uren begroot om de aanpak op te zetten, te begeleiden en te monitoren (bijv. de taalcoördinator). ✓ Er is een back-up voor het geval belangrijke kartrekkers wegvallen. 		

Onderdeel	Omschrijving	Eigen visie en concrete actiepunten (te formuleren door directeur en voortrekkersteam)	Afgehandeld
Materiaal	<p>Materiaal klaar, instructie voor ouders</p> <ul style="list-style-type: none"> ✔ Het materiaal is zo gemaakt, dat het weinig uitleg vergt (zie hoofdstuk 5 voor een voorbeeld). ✔ Het materiaal is voorzien van korte, heldere instructies en suggesties voor ouders hoe ze het kunnen aanpakken. ✔ De instructie wordt eventueel vertaald in de thuistalen van de leerlingen. ✔ Het materiaal heeft een aansprekende vormgeving. ✔ Het materiaal wordt uitgeprint en meegegeven. 		
Koppeling school-thuis	<p>Wat en hoe thuis, wat en hoe op school?</p> <ul style="list-style-type: none"> ✔ Het team bepaalt een bij de school passende manier om de ouders over de werkwijze te informeren. ✔ Het team zet een infrastructuur op waarbij ouders tussendoor over de opdracht worden geïnformeerd en laagdrempelig met vragen of opmerkingen terecht kunnen bij de leerkracht. 		

4. Werken met Kans in Taal op basisschool Polygoon Almere

Dit hoofdstuk beschrijft de ervaringen van een van de scholen die heeft meegewerkt aan de ontwikkeling van de aanpak Kans in Taal. Welke visie hebben zij? Wat werkt er goed in deze aanpak en welke opbrengsten ervaart de school?

Taal- en leesontwikkeling van kinderen met een andere thuistaal

Goed leren spreken, begrijpen, lezen, spellen en rekenen is voor ieder kind het fundament voor een plezierige en succesvolle schoolperiode. De basis hiervoor wordt in groep 1-2 gelegd en hierop wordt in groep 3 voortgebouwd in het aanvankelijk leesproces. Al een aantal jaren investeert OBS Polygoon extra in het ontwikkelen en toepassen van een leermethode die ervoor zorgt dat alle kinderen kunnen meekomen op lees- en taalgebied. Speciale aandacht is daarbij uitgegaan naar het stimuleren van de leesvaardigheid, woordenschat en rekenvaardigheid van kinderen met een andere thuistaal dan het Nederlands.

Taalontwikkeling van leerlingen met een andere thuistaal dan het Nederlands

Om goede basisvaardigheden te ontwikkelen die van belang zijn voor het slagen op school en in de maatschappij, is het belangrijk dat kinderen worden gestimuleerd en kunnen vertrouwen op een omgeving die hen daarbij helpt. Niet ieder kind heeft wat dat betreft een gelijke kans. Wij hebben ons afgevraagd wat wij kunnen doen om de woordenschat van kinderen die anderstalig worden opgevoed te optimaliseren, maar ook van de leerlingen die Nederlandstalig worden opgevoed. De motivatie hiervoor is dat een goede woordenschat, met name in de schooltaal, leidt tot meer begrip van en betere prestaties in taal en rekenen. Voor de ontwikkeling van Kans in Taal gebruikten wij als basis onze taalleesmethode 'Veilig Leren Lezen' en de rekenmethode 'De wereld in getallen'. Scholen die geïnspireerd raken door Kans in Taal, kunnen de aanpak aanpassen aan hun eigen taalleesmethode en rekenmethode.

De gezamenlijke ontwikkeling van de aanpak

De aanpak Kans in Taal die wij met ons team en met een aantal andere scholen uit de Werkplaats Onderwijsonderzoek Amsterdam hebben ontwikkeld, borduurt voort op één van de sterke punten van onze taalmethode: ondersteuning van ankerverhalen door middel van woordplaatjes. Elk verhaal wordt ondersteund met plaatjes die kernwoorden uit het verhaal uitbeelden. Zo leren kinderen sneller en beter lezen. Het verhaal wordt zoveel mogelijk visueel gemaakt. Elk ankerverhaal heeft een aantal van deze kernwoorden.

Om nog beter gebruik te maken van dit voordeel van de methode, hebben wij aan elk ankerverhaal extra woordplaatjes uit de verhalen toegevoegd. Dit helpt ouders om het mondeling te verwoorden naar hun kind en om de context van de ankerverhalen nog meer te verduidelijken. Ook geven we specifieke opdrachten en instructies via de digitale communicatietool, zodat ouders steeds weten hoe ze aan de slag kunnen. De materialen van thuis hangen we zichtbaar op in de school.

De afgelopen drie schooljaren kwamen we regelmatig bijeen met andere scholen op de Universiteit van Amsterdam om te werken aan de aanpak Kans in Taal en om de aanpak uit te testen en te onderzoeken. Op school hebben we een leerteam meertaligheid gevormd, dat bestaat uit meerdere leerkrachten, de directie en de taalspecialist. Momenteel richten we ons op het verduurzamen van de aanpak. Ook gaan we op bezoek bij de andere expertscholen waarmee we deze aanpak hebben ontwikkeld.

De rol van de thuistaal bij taal- en leesontwikkeling van leerlingen

Met deze methode in gedachten hebben wij gekeken naar manieren om kinderen van niet-Nederlands sprekende ouders extra te ondersteunen en te stimuleren. Kinderen die op stimulans en ondersteuning uit hun omgeving kunnen rekenen, leren in de basis sneller en beter lezen. Leerlingen die thuis niet of deels Nederlandstalig worden opgevoed, krijgen echter niet altijd de ondersteuning die zij nodig hebben, omdat de ouders de Nederlandse taal niet of onvoldoende beheersen. In onze visie hoeft dit geen belemmering te vormen. OBS Polygoon kiest ervoor om de thuistaal van ouders en kinderen juist te omarmen, om dit geen beperking maar juist een kracht te laten zijn.

In onze methode stimuleren wij ouders om taal- en leesopdrachten van hun kind te bespreken in de eigen thuistaal. Hierdoor kunnen zij bijdragen aan het taalbegrip van hun kind. Ook op school stimuleren wij leerlingen met dezelfde achtergrond om hun werk in hun thuistaal met elkaar te bespreken. Door deze manier van samenwerken begrijpen leerlingen de stof beter, kunnen zij elkaar helpen en wordt hun leesontwikkeling gestimuleerd en versneld. Als leerlingen samenwerken in een taal die zij volledig beheersen, wordt ook hun begrip van de Nederlandse taal vergroot.

Positieve reacties en resultaten

OBS Polygoon is in schooljaar 2019-2020 met de aanpak Kans in Taal begonnen. Wij staan hierbij in nauw contact met de ouders van de kinderen. Wij zien duidelijk dat deze aanpak z'n vruchten afwerpt. Ouders voelen zich meer betrokken en laten zich positief uit over de aanpak. De aanpak is voor leerkrachten eenvoudig uitvoerbaar en er zijn voor de afwisseling vele variaties te verzinnen bij het materiaal. Leerlingen van anderstalige ouders voelen zich zelfverzekerder en boeken betere resultaten dan bij de oude aanpak; de toetsresultaten zijn beter.

Net als Polygoon hebben en krijgen veel andere basisscholen te maken met diversiteit in de taalachtergrond van kinderen. Kans In Taal (de KiT) biedt kansen om deze diversiteit te benutten. Je kunt de methode gebruiken voor alle leerlingen, ook voor leerlingen die van huis uit Nederlands spreken. Op basis van de resultaten van de door ons gehanteerde methode, bevelen wij deze van harte aan voor alle leerlingen in Nederland.

Bron foto's: Polygoon

5. Lesmaterialen van de KiT

Voor Kans in Taal is lesmateriaal ontwikkeld voor woorden uit de methode Veilig Leren Lezen (kern 0 t/m 12) en voor begrippen uit de methode Getal & Ruimte blok 5 tot en met 9^B. Dit hoofdstuk geeft voorbeelden van dit materiaal voor een

periode van ongeveer vier weken. Als je met andere methodes werkt, kun je ook eenvoudig zelf materiaal ontwerpen dat past bij de lesmethodes die jouw school gebruikt.

Woordenschatwoorden uit ankerverhaal Veilig Leren Lezen, kern 1 en begrippen uit de rekenmethode Getal & Ruimte

1. De wip	14. Pikken (snavel)	27. Stralend (kijken)
2. De rem	15. Slenteren	28. De barst
3. De ochtend	16. De sjaal	29. Het kuikentje
4. Gesloten	17. Wurgten	30. Jammeren
5. Met lege handen	18. De schildpad	31. Keek verbaasd
6. Het bordje	19. Sloom	32. Cirkel
7. Het eiland	20. Uitgehongerd	33. Driehoek
8. De modder	21. Geschied	34. In balans brengen
9. Met grote ogen	22. De winkelbediende	35. Eenheden
10. De krokodil	23. Het aquarium	36. Tientallen
11. Verschrikt	24. Vermoeid	37. Sprongen terug/verder
12. De struisvogel	25. Verrast kijken	
13. Gigantisch groot	26. De kippenren	

⁸ De materialen zijn op te vragen via één van de deelnemende scholen:
Dieneke Blikslager, St. Jan Amsterdam, d.blikslager@askoscholen.nl

Voorbeelden van plaatjes die mee naar huis zijn gegeven

Wij bieden u de mogelijkheid om mee te doen thuis! Uw kind krijgt de onderstaande plaatjes van woorden mee naar huis om deze thuis in uw thuistaal te bespreken. Dat kan Nederlands zijn, maar ook Frans, Arabisch, Berbers, Turks, Duits, Engels etc.... Iedere taal is mogelijk.

Het idee hierachter is dat als u thuis deze (schooltaal) woorden in uw thuistaal bespreekt, uw kind bepaalde woorden en begrippen nog beter begrijpt op school. Het rekenen en lezen zou daardoor makkelijker kunnen gaan.

1. de giraf

2. de schildpad

3. de struisvogel

4. de sjaal

Bronnen plaatjes:

- 1 <https://www.freeimages.co.uk/galleries/nature/animals/slides/giraffe.htm>
- 2 <https://www.freeimages.co.uk/galleries/nature/animals/slides/tortoise.htm>
- 3 <https://pixabay.com/photos/bird-animal-nature-strauss-ostrich-242715/>
- 4 <https://pixabay.com/photos/scarf-fashion-accessory-knitwear-4849441/>

Suggestie voor materiaal om meertalig onderwijs (verder) vorm te geven op school: Meer kansen met meertaligheid: <http://3mproject.nl/werkwijze.html>

6. Meer weten over meertaligheid en meertalige aanpakken in het onderwijs?

Wil je meer weten over dit onderwerp? Zie dan:

Wetenschappelijke artikelen en boeken

Agirdag, O., & Kambel, E. (2018). *Meertaligheid in het onderwijs*. Amsterdam: Boom.

Te bestellen via: https://www.nt2.nl/nl/100-373_Meertaligheid-en-onderwijs

Blom, E. (2019). *Wat iedereen moet weten over de taalontwikkeling van kinderen in een diverse samenleving* [Oratie]. Utrecht: Universiteit Utrecht.

Te downloaden via: https://www.uu.nl/sites/default/files/oratietekst_elma_blom.pdf

Cummins, J. (1981). Four misconceptions about language proficiency in bilingual education. *Nabe Journal*, 5(3), pp. 31-45.

Siraj, I., & Mayo, A. (2014). *Social Class and Educational Inequality. The impact of Parents and Schools*. Cambridge: Cambridge University Press

Duarte, J., & Kirsch, C. (2020). Multilingual approaches for teaching and learning. In C. Kirsch, & J. Duarte (Eds.), *Multilingual Approaches for Teaching and Learning: From Acknowledging to Capitalising on Multilingualism in European Mainstream Education*. London: Routledge, 17-27.

Duarte, J. (2019). Translanguaging in mainstream education: a sociocultural approach. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 22(2), 150-164.

Peters, L. *De talen die de school in komen*. Amsterdam: LannooCampus. Te bestellen via: <https://www.lannoo-campus.nl/nl/lidy-peters>

Praktijkartikelen

Duarte, J., & van der Meij, M. (2019). Meer meertaligheid in het basisonderwijs: Ja maar, hoe? Nieuwe inzichten door meertaligheidsprojecten. *MeerTaal*, 6(2), 14-17.

Kootstra, G., & Unsworth, S. (2019).

Meertaligheid in beeld: Animatieclips en verwerkingsactiviteiten over meertaligheid voor basisschoolleerlingen. *Tijdschrift Taal* 10(15), 4-9. Te raadplegen via: <https://www.ru.nl/cls/our-research/research-groups/cognitive-developmental-aspects-multilingualism/projects/2in1-project-nl/meertaligheid-beeld/>

Lebouille, M. (2021) *Een taalvriendelijk sausje*. Te raadplegen via: <https://didactiefonline.nl/artikel/een-taalvriendelijk-sausje>

Nederlandse Taalunie (2019). *Antwoorden op vragen over Omgaan met meertaligheid in het onderwijs in het Nederlands taalgebied*. Nederlandse Taalunie/meertalig.nl/meertaligheid.be <https://www.onderwijskennis.nl/artikelen/effectieve-interventie-omgaan-met-meertaligheid>

Websites

<https://www.uu.nl/organisatie/verdieping/een-thuis-vol-taal>

RUTU Foundation (2021, 8 november). Opgehaald van <https://www.rutufoundation.org/>

<https://www.hu.nl/onderzoek/onderzoek/meertaligheid-in-de-klas-behandel-taal-als-leermiddel-niet-alleen-als-leerdoel>

Lesideeën

3M toolbox met 70 meertalige lesideeën: <http://3mproject.nl/toolbox/lesactiviteiten.html>

Inspirerend meertalig onderwijs: <https://www.inspirerendmeertaligonderwijs.nl/>

Toolbox voor streek- en buurtaalonderwijs: <https://buurenstreektaalonderwijs.com/>

Vakspecifieke-thema's meertaligheid: <https://slo.nl/thema/vakspecifieke-thema/nederlands/meertaligheid/>

Lesactiviteiten meertaligheid: Primair onderwijs: <https://slo.nl/@10529/lesactiviteiten/>

Meertaligheid in beeld: <https://www.ru.nl/2in1project/meertaligheidinbeeld/meerweten/>

Lezingen

Lezing over meertaligheid van prof. dr. Paul Leseman (2014). Wanneer kan meertaligheid een meerwaarde hebben. En wat kunnen ouders doen? [https://www.expertisecentrumtop.nl/upload/files/Lezing_Voordelen_van_meertaligheid_Leseman_140616\(1\).pdf](https://www.expertisecentrumtop.nl/upload/files/Lezing_Voordelen_van_meertaligheid_Leseman_140616(1).pdf)

Podcasts

Kletsheads podcast over Translanguaging: <https://kletsheadspodcast.nl/2020/11/27/meertaligheid-in-het-onderwijs-translanguaging-seizoen-2-aflevering-3/>

Inspiratie filmpjes

8 kennisclips met veel praktische tips over de implementatie van meertalig onderwijs: <https://virtulapp.eu/toolkit/didactical-videos/>

Apps

VirtuLApp: <https://www.lowan.nl/po/lesmateriaal/virtulapp/> (hier ook meer informatie: <https://virtulapp.eu/game/>)
Monstertaal app voor taalbewustzijn: https://www.youtube.com/watch?v=JL_g7GAQofU

Over 5 apps om talige diversiteit te waarderen in de klas: <https://www.nhlstenden.com/nieuws-en-artikelen/5-apps-om-taaldiversiteit-in-de-klas-leukeren-makkelijker-te-maken>

UU heeft een webapp ontwikkeld die NT2-docenten in staat stelt te anticiperen op moedertaalspecifieke kansen en problemen: <https://nt2.sites.uu.nl/> (Links to an external site.)

Colofon

Redactie: Elise Schouten

Vormgeving: BUREAUBAS

Druk: Drukproef

Productie: Rosenmullers Communicatie & Organisatie

Augustus 2022

